

Margarida Castellano

«Estem encara en el procés de construcció de les identitats híbrides»

Margarida Castellano (Torrent, 1981) guanyà el premi Joan Fuster dels Octubre amb un assaig, 'Les altres catalanes', subtítulat 'Memòria, identitat i autobiografia en la literatura d'immigració', que focalitza en les figures d'Agnès Agboton, Laila Karrouch, Najat El Hachmi i Asha Miró. Castellano n'esbudella els llibres i reivindica per a elles la consideració d'autores catalanes fora d'etiquetes.

Hi ha consciència de l'impacte en la literatura catalana d'aquestes autores?

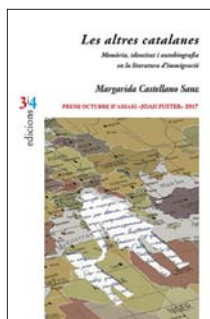
—N'hi ha consciència, tot i que encara estem a les beceroles, malgrat que fa anys que s'està publicant aquest tipus de novel·les o d'autobiografies novel·lades. Però el que jo volia explicar és què havia passat amb les dones que havien estat escolaritzades en el sistema educatiu català.

—Catalunya no és un país postcolonial, però hi ha paral·lelismes amb les literatures de llengües com l'anglès o el francès.

—Catalunya no és un país descolonitzat... encara [riures]. Ja veurem què ocorre. Però el fet de tenir aquestes autores, amb lligams amb antigues colònies, situa la literatura catalana en el *mainstream* de la literatura contemporània. Un autora com Najat El Hachmi no s'entén sense el rerefons postcolonial que han patit altres països amb llengües majoritàries.

—El títol del llibre és un homenatge al clàssic de Francesc Candel *Els altres catalans*. Però el nexa és com es construeixen noves identitats culturals que no existien.

—Efectivament. Volia parlar d'altres identitats que fa temps eren ací però en les quals no ens havíem fi-

Les altres catalanes

MARGARIDA CASTELLANO

Premi Joan Fuster d'Assaig dels Octubre
Tres i Quatre
València, 2018
261 pàgines

xat. Com a professora de secundària m'interessava mostrar aquestes altres identitats a l'aula. Perquè, si a Catalunya aquesta literatura està a les beceroles, al País Valencià és als inicis dels inicis. Però és important destacar que ja hi ha xiquets i xiquetes que estan rebent premis, com ara el Sambori de l'any passat [es refereix a la senegalesa *Tiguida Cissokho*]. Aporten aquesta identitat híbrida que m'interessava destacar. Estic molt intrigada a saber si aquestes persones se sentiran identificades amb la nostra llengua o si, quan voldran escriure i fer la seua biografia, ho faran en castellà. Clar, mentre que al sistema educatiu català tenien aules d'acollida, nosaltres les teníem de compensatòria. No és el mateix. I ara estem pagant-ho.

—Un tema molt interessant que toca el llibre és que autores com Laila Karrouch i Najat El Hachmi trien el català per la semblança amb la seua llengua materna, l'amazic.

—Elles destaquen que l'elecció no és innocent, que escollint el català senten les veus de les seues iaies parlant amazic. Troben un paral·lelisme clar amb una llengua considerada de segona, com el català, i una de primera, com el castellà. Al País Valencià ens passa amb el quítxua. De sobte descobreixen que el

valencià té diccionaris, una literatura i una tradició oral meravellosa. Com el quítxua. Aleshores, fan aquell paral·lelisme i potser s'identifiquen amb la llengua que els arrela a la terra.

—**Costa que una autora com Najat El Hachmi tinga la consideració com una de les autores més importants del moment més enllà de l'etiqueta de “dona catalana migrant” que escriu en català.**

—Ella no para de repetir que un immigrant no vol pertànyer a una associació d'immigrants, sinó a una associació de veïns. Potser el dia que deixem de considerar-la només una escriptora migrant començarem a veure-la com la gran autora que és. Les fonts de les quals on ella beu són les fonts de la literatura clàssica catalana. O la dels últims cinquanta anys. Hi ha molta Rodoreda en la seua literatura.

—**Fins a quin punt manen els aspectes autobiogràfics en aquestes autores?**

—El que fan és una autobiografia novel·lada. Destaquen allò que consideren que cal destacar i amaguen uns altres aspectes que poden resultar controvertits. Per exemple, Agnès Agboton ve de Benín, un dels països que més practica l'ablació del clítoris, però aquest aspecte no apareix a les seues novel·les. I el mateix passa amb Laila Karrouch i Najat El Hachmi, que hi ha aspectes que no tracten que són els que interessin el lector occidental. La Karrouch, que es dirigeix a un públic adolescent, no parla del hijab. No ho amaguen, però ho deixen una mica de banda. No és una literatura fidel al cent per cent als fets biogràfics.

—**A Asha Miró la descriu com “una icona per excel·lència de la multiculturalitat”. Per què aquesta consideració?**

—D'ella m'interessava ressaltar el tema de l'adopció. Durant molt de temps les adopcions internacionals estigueren a l'ordre del dia i Asha Miró fou una de les primeres a arribar, a les acaballes del franquisme. I durant molts anys s'exalta tot el que ella representa, una icona de la Catalunya que s'estava construint.

—**Agnès Agboton va ser present a la manifestació de l'Estatut del 77.**

KIKE TABERNER

—Efectivament. A les fotografies no esperariem veure una dona de raça negra. Ella vol destacar que ha estat implicada en el procés de construcció de la identitat catalana, que anava més enllà de la presència dels immigrants del sud de l'Estat. Hi havia unes altres identitats incipients.

—**La conclusió, en tot cas, és que s'ha de considerar aquestes aportacions com a literatura catalana, sense etiquetes com “transfronterera”.**

—Cap allà hauríem d'anar efectivament...

—**Però parla d'això al llibre com un objectiu a llarg termini, difícil.**

—Justament per la queixa que planteja sempre El Hachmi, des de fa anys. Està farta de ser considerada com a “literatura de frontera”, de “dona immigrant”, etcètera. Estem encara en el procés de construcció de les identitats híbrides. Però és una literatura necessària per al segle XXI, que ens donarà un seguit de noves identitats.